

Hukukî Bilgiler Mecmuası

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ

Paris Hukuk Fakültesi Doktörü

AVUKAT

GAD FRANKO MİLÂSLI

Adres : Galata, Bahtiyar han — Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon: 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonmanı posta ücretiyle beraber 250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

HANRİ ZELLİÇ VE MAHDUMU BASİMEVİ

1939

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Ayda bir neşrolunur

TETEBBÜLER

Doctrine

Hukukî fikirler: REFLEXIONS JURIDIQUES

Boşanmanın genişletilmesi

Bu bahsa verdiğimiz ehemmiyeti okuyucularım bilirler. Adliye Vekâletince bu mesele ele alınarak bir kanun layihası hazırlandığını öğrenmekliğim üzerine mucip sebepler layihası ile teklifi düşünülen kanun maddelerini ele geçirebildim; Mucip sebepler lâyihası geçen nüshamızda neşr edildi; Bu günde kanun maddelerini tetkik ve bazı noktalardan tenkid edecektim. Arada bu işin geriye kaldığı ve matlup gayenin bazı usulî tedbirler ile temine çalışılacağını öğrendim. Çok faydalı bir teşebbüsün tevhüre oğraması mucibi teesürdür; Maheza bu vaziyet karşısında kanun maddelerini derc ve tetkik etmek mevsimsiz olur.

Şimdiki tevhürün geçici olduğu söyleniyor; Böyle olmasını ümid ve temenni eylerim. Merhun vaktında tetkiklerimize devam edeceğimiz tabii isede şimdiden şu noktayı bir kere daha tevzih etmek isterim: Saygı değer bir saylav ile bu mesele hakkında düşüncelerimizi müdavele eder iken iki tarafın rızası ile boşanmanın ancak bir yabancı memlekette kabul edildiğini ve bu yegâne misal takip etmekte isabet olmayacağını söyledi. Diyebilirim ki sayın muhatabım meseleyi layiki ile derinleştirmede; Mecmuamızın 8-87 numaralı ve 15/1/1937 tarihli nüshasında münteşir bir makalede bu usulü kabul etmiş olan otuz üç

devlet kayt etitm; Binaenaleyh bu usulü kabul etmekle biz ne birinci ne ikinci olacağız.

Dilimiz

Dilimize yabancı kelimeler sokmaktaki isabetsizliği müteadit defalar kayt ettik. Bazen güzel yazılmış veya güzel tercüme edilmiş bir eserde, lüzumsuz yere ve manasız bir şekilde sokuşturulmuş bir yabancı kelime o güzelliği bozuyor ve insanı sinirlendiriyor.

Sayın Bay Falih Rifkı Atay bu meseleye dair *ULUS* gazetesinde «İstikrarda ilk Adım» unvanı altında bir makale yazdı. Bazı teferruatında fikrine iştirak etmemekle beraber, esasında mutabık olduğum bu güzel yazıyı aynen iktibas ediyorum:

«Geçen gün Anadolu Ajansının bir telegrafı şöyle başlıyordu: «... Kâtip umumiliği muavinliğine... daire müdiri umumisi...» hiç olmazsa devlet ve münevverler, dili sadeleştirmekte ilk şart bildiğimiz şu osmanlıca terkiplerine nihayet verelim. «Genel Sekreter» üzerinde anlaşılmazsak bile hiç olmazsa umumî bile değil, umum kâtip ve umum müdür diyemez miyiz?

İstikrarda ild adım, türkçeyi yabancı kaidelerden temizlemek, ve tasfiyesi mümkün olmiyan bazı tâbirleri de tek kelime klişeler halinde kullanmaktır: meselâ uzun müddet «Emri-vâki» ve «Sâi-kasd» gibi tâbirleri türkçeleştirmeğe uğraştık. Şahsî tecrübelerimiz şu neticeyi verdi, ki şimdilik bunları «Suykast» ve «Emrivâki» şeklinde devam ettirmek zaruretindeyiz. *Complot* geldi, baş harfını değiştirerek ve son harfını atarak, lisanımıza yerleşti. *Attentat* karşılığı «yağınç» tutmadı. «olup bitmek» esassından «Emrivâki» e ne kadar karşılık tecrübesi yaptıksa, ne halka, ne gazetelere, ne de münevverlere kabul ettiremedik. Az kaldı, fetakompli gibi hazin bir kelime, bu tereddütten istifade ederek dilimizde kalacaktı.

Yeni karşılıklar için münakaşalar olsa bile, aslâ tereddüt edilmeyecek bir istikrar esası vardır. Bu esas, meşrutiyet türkçülüğü devrin-den beri bir kısım münevverler tarafından zaten tatbik edilegelmek-

tedir. Artık bu memlekette hiç kimse osmanlıcaya yâni, arabî farisî kaidelerine dönüleceğini iddia edemez. Olsa olsa yukarıda dediğimiz gibi, henüz tam karşılığı bulunmayan bazı terkipler, tek kelimelik klişeler halinde kullanılabilir. Keza vekâlet yerine vekillik şeklini kolayca tesbit edebiliriz. Cinayet gibi «canilik» den başka mânada karar kılan tâbirler de bu kategorinin müstesnaları teşkil eder. «takayyüt», «mukayyet», «takyit» gibi tasrifleri kelimenin aslı üzerinden türkçeleştirebiliriz: kayıtlanmak, kayıtlı, kayıtlamak gibi !

Türkçe nisbet edatını artık her yeni kelimeye tatbik ediyoruz. Fakat “edebî” gibi, “fikrî” gibi, “ameli” gibi çok alıştığımız şekilleri değiştiremiyoruz. Bu mahdud tâbirleri de nisbet kaidemizin klişe müstesnaları arasına alabiliriz.

Hülâsa bugün:

- 1.— “Müdiri umumî” gibi lüzumsuz terkipleri atarak,
- 2.— Suykast gibi kabul edilmiş bir karşılığı olmayan ve halk diline geçen klişeleri muhafaza ederek,
- 3.— Müdiriyet yerine müdürlük, vekâlet yerine vekillik gibi basit kaide tasfiyelerini tesbit ederek,
- 4.— Övünme, güvenme, bakım, verim gibi alıştığımız güzel türkçe kelimelerin eski arapça veya farsîçalarını redderek,

Hiç kimsenin itiraz etmeyeceği, mektep kitaplarının bir kısmını çocuklarımız için anlaşılmasızlıktan kurtaran gazete lisanını halk ağzına daha fazla ısıdıran bir istikrarı hemen elde ederiz. Ondan sonra, müstesna diye alıkoyduğumuz klişe veya kelimelerin tasfiyesi kalır ki o da hiç şüphesiz nesillerce devam eder.

İki kararda birleşelim: biri, osmanlıcaya dönemeyiz; ikincisi, tasfiye hareketinin bir kısmını mutlaka zamana bırakmak lâzım gelir.

Bu tasfiye durmaksızın devam edecek, bizi, bugün elde ettiğimiz ortalama istikrarı zaman zaman tadil etmeğe sevkedecektir. Fakat bu tadiller katileşinceye kadar, bu günkü *en geri ile en ileri*, herkesin *reddettiği ile henüz pek az kimsenin kabul ettiği* şekiller ve karşılıklar anarşisinden kurtulmuş olacağız.

Yazımıza, istikrarda ilk adım, başlığını koyduk: bu, hakikata Osmanlıcanın sarf ve nahiv olarak tasfiyesinde son adımdır. Bunun ötesinde yalnız türkçe, mütemadiyen kendi benliğine ve saflığına doğru yürüyecek olan güzel türkçe tekâmülü vardır.

İstikrarın bir şekli artık tetkiklik bile değil, tâminî bir mesele olmuştur. Meşrutiyet türkçülüğünden beri o kadar ilerilemişizdir.

İlmî Çalışma

Hukuk alanında en çok faaliyet gösteren müessese Ankaradaki Hukuk Bilgisini Yayma Kurumudur. Himmet ve hizmetlerini takdir ile kayt ettiğim bu Kurumun her sene yaptırdığı Konferanslara bu sene de devam etmektedir. Verilmekte ve verilecek Konferansların mevzularını ve hatıpların isimlerini aşağıya geçiriyorum:

1939—1940 Konferansları

No.	Konferans tarihi	Konferans verecek zatların isimleri ve konferansın mevzuu
1	23/12/939	B. Cemil Bilsel, <i>İstanbul Üniversitesi Rektörü, Profesör, Tanzimat ve beynelmilel münasebetlerimize te'siri.</i>
2	6/1/940	B. Namık Zeki Aral, <i>C. Merkez Bankası Mali Müşaviri, Mukukî zaviyeden kliring unsurları.</i>
3	20/1/940	B. Dr. Fahri Ecevit, <i>Ankara Hukuk Fakültesi Profesörlerinden, Cezaya ehliyetin subjektif usulları,</i>
4	3/2/940	B. Mazhar Nedim Göknîl, <i>Ankara Hukuk Fakültesi Profesörlerinden, Türkiye'de yeni ve ileri deniz hukuku ve yeni Türk deniz ticareti ön lâ yhasının ana hatları.</i>
5	17/2/940	B. Şükrü Baban, <i>İstanbul Hukuk Fakültesi Profesörlerinden, Parasın mahiyeti.</i>
6	2/3/940	B. Cezmi Erçin, <i>Sabık Ticaret Vekili ve Siyasal bilgiler okulu Profesörlerinden, Ticari Şirketlerde iktisadi bakımından devlet kontrolü.</i>
7	16/3/940	B. Cahit Oğuzoğlu, <i>Ankara Hukuk Fakültesi Profesörlerinden, Medenî hukukta velâyet müessesesinin ehemmiyeti.</i>

- 8 30/3/94 B. Şevket Mehmet Ali Bilgisin, *Ankara Hukuk Fakültesi Profesörlerinden*
Ticari ve sınai hukukun tekâmülü ve istikbali.
- 9 13/8/94 B. Krozat, *İstanbul Hukuk Fakültesi Profesörlerinden*,
Zamanımızda Devlet telâkkilerinin bazı görünüş tarzları.
- 10 27/4/94 B. Sittik Sami Onar, *İstanbul Hukuk Fakültesi Profesörlerinden*,
(Müessese nazariyesi ve bu nazariyenin bazı Türk idare müesseselerinin
doğuşuna ve inkişafına tatbiki.)

Borçlunun müracaatı üzerine iflâs kararını mutlak surette vermek mecburiyeti var mıdır?

İcra ve iflâs kanununun 178inci maddesinin birinci fıkrası şu şekilde tedvin olunmuştur:

«Borçlu aciz halinde bulunduğunu bildirerek salâhiyetli mahkemenin iflâsını isteyebilir.»

Aynı maddenin 2inci fıkrası borçlunun iflâs istemek mecburiyetinde bulunduğu hali tesbit etmektedir. Biz bu kısa yazımızla birinci fıkranın mahiyetini, ve nasıl olması icabettiğini anlamağa ve anlatmağa çalışacağız.

Bu husustaki naciז kanaatımı tesbit etmeden evvel İcra ve İflâs profesörü sayın Bay Mustafa Reşit Belgesay'ın mutalâası üzerinde durmak faideli olacaktır. Sayın Profesöre göre: borçlu aciz beyan edince derhal, hiç bir merasime hacet olmaksızın iflâs kararı verilir. Aciz beyan etmiş olan borçlunun hakikaten beyan ettiği vaziyette olduğunu tahkik ve isbat etmesi lâzım gelmez, alacaklılara da tebliğat icab etmez — Mustafa Reşit Belgesay'ın iflâs kanunu şerhi, sahife: 34—

İflâsların bir cemiyet bünyesinde oynadığı rol ve yaptığı tesirler çok mühimdir. Bu sebeple icra ve iflâs kanunu bu mevzuu ehemmiyetli surette kontrol ve tanzim etmektedir. Bu nizam manzumesi içerisinde alacaklıların alâkasına azamî derecede değer vermek mec-